



Financiële barometer

2020

2 juni 2020

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	Financiële ontwikkeling.....	4
2.1	Financiële positie.....	4
2.2	Knelpunten.....	4
2.3	Actualisatie.....	6
2.4	Investeringsfonds.....	8
2.5	Algemene uitkering.....	9
3.	Gevolgen coronacrisis.....	11
3.1	Nog geen brand meester.....	11
3.2	Onzekerheid is de enige zekerheid.....	11
3.3	Fasegewijs verloop.....	11
3.4	De situatie in Ede in effecten, risico's en maatregelen.....	12
3.5	Robuustheid weerstandsvermogen.....	13
3.6	Met Rijk en Provincie werken aan beperking van schade en herstel.....	13
3.7	Overbruggingsfaciliteit.....	14
4.	Noodzaak tot ombuigingen.....	16
5.	Bijlagen.....	17
	Bijlage 1A - Overzicht mutaties 2020.....	17
	Bijlage 1B - Overzicht programmaplannen.....	19
	Bijlage 1C - Overzicht actuele begroting 2020.....	21
	Bijlage 2A - Overzicht reserves.....	24
	Bijlage 2B - Toelichting op in te stellen bestemmingsreserve Bomenfonds.....	26
	Bijlage 2C - Overzicht voorzieningen.....	27

1. Inleiding

Wat begon op een dierenmarkt eind 2019 in Wuhan, China, heeft inmiddels de hele wereld in zijn greep. Het coronavirus is door onze moderne levensstijl in staat gebleken zich binnen een paar maanden over de hele wereld te verspreiden. Maatregelen om de spreiding van het virus tegen te gaan, hebben een grote impact op ons dagelijks leven. De gezondheids crisis wordt inmiddels gevolgd door een economische crisis. Hoewel veel bedrijven geholpen worden om overeind te blijven, verliezen meer en meer mensen hun baan. We kunnen de diepte en de duur van de economische neergang niet voorspellen.

Normaliter brengt het college voor het zomerreces een perspectiefnota uit. Daarin beschrijven we de kaders, voor de volgende begrotingsjaren. Een uitgebreid document waarin we vooral stil staan bij de ontwikkelingen in alle begrotingsprogramma's en het investeringsfonds. Dit jaar kiezen we ervoor om geen uitgebreide perspectiefnota op te stellen. Door de coronacrisis en de economische gevolgen was het de afgelopen maanden niet voldoende mogelijk om in te schatten wat het financieel perspectief de komende jaren zou zijn.

Voor u ligt daarom de Financiële Barometer 2020. In deze Financiële Barometer presenteren we een actualisatie van de begroting voor het jaar 2020 en beogen we een beperkt aantal financiële knelpunten voor dit jaar op te lossen. Het gaat om knelpunten die onvermijdelijk zijn en waarvoor uitstel van de afweging ongewenst is. In de Financiële Barometer wordt geen doorkijk gegeven naar knelpunten en nieuw beleid vanaf 2021. De afweging hierover zal plaats vinden in de Programmabegroting 2021-2024.

Op dit moment presenteren wij u – met de kennis van nu - een sluitend financieel beeld voor 2020. De knelpunten en risico's die genoemd worden in deze Financiële Barometer zijn op te lossen binnen het financieel kader. Dat komt omdat we dit jaar een aantal financiële meevallers hebben. Tegelijkertijd weten we één ding zeker; veel zaken zijn door de coronacrisis nog onzeker. Daarom stellen we voor om de nog beschikbare ruimte in 2020 van bijna € 2,5 miljoen te reserveren om de weerbaarheid van onze begroting voor de korte termijn te vergroten. Dit bedrag zal hard nodig zijn voor knelpunten die zich de komende tijd nog aandienen, onder andere als gevolg van de coronacrisis.

Kunnen we dan niets zeggen over de financiële gevolgen van de coronacrisis? Zeker wel! In deze Financiële Barometer gaan we in hoofdstuk drie in op de financiële gevolgen van de coronacrisis. Ondanks de vele onzekerheden die er nog steeds zijn, hebben we gepoogd in dit hoofdstuk een beeld te geven van deze gevolgen. Uiteraard zullen we in de programmabegroting verder ingaan op de gevolgen van de coronacrisis.

De afweging van financiële knelpunten in 2021 en verder en financiering van aanvullende beleidswensen vindt plaats bij de Programmabegroting 2021-2024. Deze zal, zoals gebruikelijk, half oktober aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Het college en de ambtelijke organisatie zijn inmiddels gestart met het voorbereiden van de programmabegroting. Uit een eerste inventarisatie van financiële knelpunten is duidelijk dat we een flinke opgave hebben om de programmabegroting sluitend te krijgen, ook zonder de effecten van de coronacrisis. Het college is dan ook begonnen met de voorbereidingen om te komen tot een pakket aan ombuigingen die in de Programmabegroting 2021-2024 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Leon Meijer
Wethouder Financiën

2. Financiële ontwikkeling

In dit hoofdstuk staan we stil bij het lopende begrotingsjaar. Het betreft de financiële knelpunten voor het jaar 2020, voor zover we daar zicht op hebben en dit begrotingsjaar opgelost moeten worden. Daarnaast gaat het over de actualisatie en de ontwikkeling van de algemene uitkering. Dit maakt ook dat deze nota een sterk financieel karakter heeft. In de komende programmabegroting verwachten we meer duiding en richting te kunnen geven.

2.1 Financiële positie

Vorig jaar november heeft u de Programmabegroting 2020-2023 vastgesteld. Rekening houdend met de mutaties resulteert dit in het volgende financiële beeld voor 2020:

Totaal beeld		bedragen x € 1.000
Omschrijving	2020	
Financiële barometer 2020		
Vertretpunt: saldo Programmabegroting 2020-2023	474	V
Actualisatie - § 2.3	2.358	V
Investeringsfonds - § 2.4	500	V
Algemene uitkering - § 2.5		pm
<i>Subtotaal beschikbare ruimte</i>	3.332	V
Knelpunten 2020 - § 2.2	881	N
Reservering voor financiële problematiek - § 2.1	2.451	N
Totaal financiële barometer		-

Voor het lopende jaar voorzien we een aantal incidentele meevallers door de actualisatie 2020. Twee uitschieters zijn de vrijval van kapitaallasten en het vrijvallen van een reservering voor pensioenlasten voor het ambtelijk personeel.

Tegenover de beschikbare ruimte in 2020 staat voor € 0,9 miljoen aan onontkoombare knelpunten. Voorgesteld wordt om de resterende ruimte in deze Financiële Barometer niet in te zetten voor nieuwe beleid of andere knelpunten, maar te reserveren om de weerbaarheid van onze begroting voor de korte termijn te vergroten. De druk op onze buffers neemt immers toe door een toename van ons risicoprofiel en de gevolgen van de coronacrisis. Zodoende ontstaat er een reservering voor financiële problematiek van € 2,5 miljoen.

2.2 Knelpunten

Daar waar u gewend bent dat op dit moment de financiële kaders voor de programmabegroting worden besproken en vastgesteld, is dit nu verschoven naar diezelfde programmabegroting. Toch ontkomen we er niet aan om een paar knelpunten nu al aan u voor te leggen. Onze insteek is daarbij om alleen knelpunten op te nemen waarover (bijna) geen discussie mogelijk is en uitstel ongewenst is.

Knelpunten		bedragen x € 1.000
Omschrijving	2020	
Veilig Thuis	130	N
Edese aanpak stikstof	150	N
Japanse duizendknoop	140	N
Leges reisdocumenten	318	N
Extra onderhoud rijksmonumentale molens	143	N
Totaal	881	N

Veilig Thuis

De aanscherping van de Wet meldcode huiselijk geweld zorgt voor een toenemend beroep op Veilig Thuis. Niet alleen in Gelderland-Midden, maar ook landelijk. We zagen in 2019 een stijging van 60% in het aantal adviesvragen en 7% in het aantal meldingen. De hiervoor verkregen rijksmiddelen zijn ontoereikend. In 2019 konden de extra kosten nog uit de reserve bekostigd worden. Vanaf 2020 is dit niet meer mogelijk. Alle 15 deelnemende gemeenten moeten hiervoor extra lokale middelen inzetten. Voor de gemeente Ede betekent dit een aanvullende bijdrage van € 210.000. Landelijk zijn gemeenten via VNG in gesprek met het ministerie over extra rijksmiddelen. In afwachting van deze ontwikkeling beschouwen we dit voorsnog als incidenteel. De problematiek heeft, vooral in de laatste twee jaar, ook gezorgd voor een hogere ambtelijk inzet t.b.v. de regio op dit dossier. De kosten zijn hiervan zijn voor € 80.000 verhaald op de decentralisatie-uitkering vrouwenopvang.

Edese aanpak stikstof

Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State het Programma Aanpak Stikstof vernietigd. Daardoor is het bij veel ruimtelijke plannen en projecten lastig om een vergunning af te geven of een bestemmingsplan vast te stellen. Dit heeft grote gevolgen voor de gemeente Ede; de stikstofproblematiek staat meerdere keren in de risico top tien van de gemeente. Om dit risico te beheersen is onder andere een werkgroep bezig oplossingen te vinden en het provinciale en landelijke stikstofbeleid te beïnvloeden. Deze integrale benadering vraagt ambtelijke inzet, die niet specifiek aan een project of activiteit is te koppelen. Deze inzet wordt op jaarbasis ingeschat op 1.700 uur en is gebaseerd op de huidige Edese inzet en ambitie.

Voor 2021 wordt richting de programmabegroting onderzocht in hoeverre de benodigde uren deels kunnen worden opgevangen in bestaande capaciteit (als onderdeel van de gehele puzzel rondom de beschikbare capaciteit).

Japanse duizendknoop

De Japanse Duizendknoop (JDK) is een agressieve, invasieve soort die zich snel verspreidt, woekert en daardoor een bedreiging vormt voor de biodiversiteit. Daarnaast kan de JDK schade aanbrengen aan onder andere wegen, riool, funderingen van woningen en tunnels. In 2019 is door de gemeenteraad een plan voor bestrijding van de JDK vastgesteld. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2020-2023 werd uitgegaan van een provinciale subsidie. Bij de behandeling van de programmabegroting in de gemeenteraad is al aangegeven dat de gemeente toch niet in aanmerking komt voor deze subsidie. Voor 2020 betekent dit een nadeel van € 140.000. We onderzoeken op weg naar de programmabegroting, mede in het licht van de resultaten van de aanpak, in hoeverre bijstelling voor 2021 en 2022 noodzakelijk is.

Leges reisdocumenten

Sinds 9 maart 2014 is de geldigheidstermijn van reisdocumenten (paspoorten en identiteitskaarten) voor personen boven de 18 jaar verlengd van 5 jaar naar 10 jaar. Het gevolg van deze verlengde geldigheidstermijn is dat vanaf maart 2019 het aantal aanvragen sterk is afgenomen. In de Programmabegroting 2020-2023 was hiervoor al een tekort van € 190.000 voor het begrotingsjaar 2019 gemeld. Het afgelopen jaar hebben we benut om het werkelijke, structurele effect in beeld te brengen en een prognose te maken voor de periode tot 2024. Vanaf dat moment keert het aantal aanvragen weer terug naar het niveau van 2014. De effecten 2021 e.v. worden betrokken bij de programmabegroting.

Extra onderhoud rijksmonumentale molens

Na nieuwe en extra inspecties op het aspect van veiligheid is gebleken dat onze vijf monumentale molens ander onderhoud nodig hebben dan tot nu toe werd uitgevoerd. Door houtrot, zwamvorming, bruinrot en ongedierte in essentiële onderdelen is een groot deel van het hout in deze molens aangetast. Gevolg is een risico op onveilige situaties in de molens. Deze gebreken zijn niet voorzien in het meerjarig onderhoudsplan door het incidentele karakter.

Bij niet in 2020 vervangen van de aangetaste vitale onderdelen van de molen ontstaan (onverantwoorde) gevaarlijke situaties. Schoren en balken kunnen breken waarbij ongevallen kunnen plaats vinden. Dit willen we voorkomen. Niet uitvoeren van werkzaamheden betekent dat de molens stilgezet moeten worden, waardoor verval zal optreden. Mogelijk heeft dit zelfs onherstelbare schade tot gevolg wat de toekomst van het gebruik en in bedrijf houden van de molens in gevaar brengt.

2.3 Actualisatie

De omstandigheden maken ook dat de actualisatie over de eerste maanden van het jaar een beperkt karakter heeft gekregen.

Actualisatie	bedragen x € 1.000
Omschrijving	2020
Vrijval kapitaallasten	1.327 V
Vrijval kapitaallasten - inzet voor eikenprocessierups, raad 9 april 2020	225 N
Onderwijsreserve	195 V
Erfgoed	186 V
Beschermd wonen - transformatie vastgoed	800 N
Beschermd wonen - onttrekking reserve BW	800 V
Thuisondersteuning	400 V
Schattingscorrectie pensioenontwikkeling ambtenaren	750 V
Heffing vennootschapsbelasting op inkomsten reclamebelasting	275 N
Totaal	2.358 V

Vrijval kapitaallasten

De vrijval van de kapitaallasten is voor 2020 doorgerekend. Vrijval ontstaat door vertragingen in de uitvoering van de investeringsplanning en planningsoptimisme. Uitstel leidt met name in het eerste jaar tot een forse vrijval. Het betreft onder meer onderwijshuisvesting (onder andere Koning Davidschool en kindcentrum Maandereng), binnensport, Veluwe Poort, het fietsplan en vervanging van wegen. De gemeenteraad heeft op 9 april jongstleden besloten een deel van de vrijval in te zetten als dekking voor het voorstel om de eikenprocessierups te bestrijden.

Onderwijsreserve

In de begroting is een jaarlijkse dotatie (storting) in de reserve onderwijs achterstandsbeleid opgenomen. Deze dotatie betreft in 2020 € 120.000. De reserve heeft een zodanig niveau bereikt dat verdere groei momenteel niet meer nodig wordt geacht. Daarnaast is in 2020 sprake van een incidenteel voordeel van € 75.000 als gevolg van een afrekening 2019.

Erfgoed

In de voorbereiding en uitvoering van diverse taken op het gebied van ons erfgoed is vertraging opgetreden. Het budget valt vrij in 2020 maar wordt bij de programmabegroting weer opgevoerd en verdeeld over de jaren 2021 en 2022.

Beschermd wonen

In het bestuursakkoord, de ombuigingsmaatregelen en de woonladder van Ede is de doelstelling opgenomen om mensen zo snel als mogelijk weer zelfstandig te laten wonen na verblijf in Beschermd Wonen of Maatschappelijke Opvang. Deze doelstelling wordt onvoldoende behaald, vanwege een gebrek aan voldoende en passende sociale huisvesting.

Het transformeren van leegstaand vastgoed én dit vervolgens aanbieden onder de sociale huurgrens, is in het huidige economisch klimaat onrendabel. Door als gemeente deze onrendabele top te financieren, kan leegstaand vastgoed alsnog worden getransformeerd naar sociale huisvesting. Daarmee kunnen meer inwoners

weer zelfstandig wonen na verblijf in een instelling. Met dit voorstel worden 30 sociale woningen gerealiseerd voor de uitstroom van de doelgroep. De onrendabele top van € 0,8 miljoen wordt onttrokken aan de reserve Beschermd Wonen.

Thuisondersteuning

Op thuisondersteuning verwachten wij een voordeel van € 400.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- de effecten van het versterken van de regiefunctie door het passend en scherper indiceren (met als gevolg een gemiddeld lagere indicatie per cliënt);
- de effecten van de invoering abonnementsstarief met een aanzuigende werking op thuisondersteuning heeft nauwelijks plaatsgevonden en is dus veel lager dan verwacht.

Schattingscorrectie ambtenarenpensioenen

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2020-2023 in het voorjaar van 2019 is bij de berekening van de benodigde looncompensatie 2020, gezien de achterblijvende dekkingsgraad, uitgegaan van een stijging van de pensioenpremie van 1,5% gebaseerd op bijstelling voorgaand jaar. Een eindejaarsrally op de beurs in 2019 maakte het voor het pensioenfonds ABP mogelijk om de premie voor 2020 ongewijzigd te laten. De aandelenbeurzen doken het eerste trimester van dit jaar diep in het rood en zorgden voor een spectaculaire daling van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. In de loop van dit jaar wordt duidelijk in hoeverre dit gevolgen gaat hebben voor de nieuwe premies.

Vennootschapsbelasting reclamebelasting

De Belastingdienst heeft ons voor de jaren 2016 tot en met 2019 een naheffing vennootschapsbelasting opgelegd. Het betreft de inkomsten vanuit reclame-uitingen in de openbare ruimte. Deze naheffing is een gevolg van een landelijk standpunt van de Belastingdienst voor dit onderwerp en treft vrijwel alle gemeenten. Wij zijn het niet eens omdat wij hiervoor geen heffingsgrond aanwezig achten. We onderzoeken nog de mogelijkheden van verder bezwaar.

Reserve Bomenfonds

In het Bestuursakkoord 2018-2022 'Ruimte voor Ede' is afgesproken een Bomenfonds op te zetten om het groene karakter van de gemeente Ede te waarborgen. Zo maken we mogelijk dat voor bomen die fysiek niet binnen de projecten gecompenseerd kunnen worden, op een later moment nieuwe bomen aangeplant worden op een andere locatie. In bijlage 2B treft u een toelichting aan bij deze reserve.

Krediet Parkeren

Gemeente Ede maakt gebruik van 3G modems in haar parkeerautomaten. Na 31 december 2021 zal naar verwachting geen 3G meer in Nederland zijn en functioneren de automaten niet meer. Met een aanpassing kunnen de parkeerautomaten naar 4G omgezet worden en in gebruik blijven tot in ieder geval 2028. In 2020 is een investering van € 15.116 nodig (Investeren in 2021 is een optie maar dan zijn de kosten > 40% hoger). De kapitaallasten bedragen circa € 3.000 en worden gedekt uit de bestemmingsreserve Parkeren.

Risico's

Voor diverse onderwerpen geldt dat het budget mogelijk ontoereikend is. Op dit moment is nog geen afdoende inschatting te maken, omdat gekeken wordt naar mogelijkheden tot bijsturing, aanbesteding nog loopt, gevolgen corona niet inzichtelijk zijn en dergelijke.

Vraagafhankelijk vervoer

Het gebruik van vraagafhankelijk vervoer stijgt, middels ombuigingsmaatregelen wordt getracht de kosten zoveel mogelijk op te vangen. De impact van maatregelen als gevolg van de coronacrisis op zowel vervoer als kosten is op dit moment onduidelijk.

Leerlingenvervoer

Voor het leerlingenvervoer geldt een vergelijkbaar verhaal als bij het vraagafhankelijke vervoer. Daarnaast wordt in de tweede helft van dit jaar de uitkomsten van de aanbesteding verwacht.

Aanvullend inkomen

Een hoger beroep op de inkomensondersteunende regelingen wordt verwacht gezien de huidige situatie. Bij de programmabegroting verwachten wij meer inzicht te kunnen bieden.

Dekking overhead

Voor een deel van de formatieplaatsen geldt dat de dekking voor de overheadlasten van deze formatieplekken gegenereerd moet worden door uren te schrijven voor investeringswerken en grondexploitaties. Deze formatie betreft hoofdzakelijk formatie in het ruimtelijk domein. Een aantal jaar geleden voorzagen we een constante voorraad aan deze investeringswerken en grondexploitaties, die gepaard ging met een verschuiving van activiteiten gedekt door algemene middelen naar zelf financierende activiteiten. Dit was één van de redenen om bij de financiële vertaling van het bestuursakkoord structureel € 1,25 miljoen van de stelpost zelffinanciering vrij te laten vallen. Inmiddels zien we toch meer vertraging in projecten dan destijds voorzien. Deze vertraging zien we bijvoorbeeld terug bij de vrijval van kapitaallastenbudgetten. Ook zien we dat medewerkers in het ruimtelijk domein steeds meer ingezet worden voor thema's die geen dekking voor hun overheadlasten opleveren.

Wij onderzoeken op welke wijze bijsturing mogelijk is.

Pensioen wethouders

Afgelopen jaren bleek bij het opmaken van de programmarekening een tekort als gevolg van het moeten bijstorten in de pensioenvoorziening voor wethouders. Om in de toekomst te kunnen voldoen aan de pensioenverplichtingen is de gemeente wettelijk verplicht de omvang van de voorziening op peil te houden in lijn met reguliere pensioenfondsen. Wethouders kunnen zich namelijk niet aansluiten bij een pensioenfonds. Voor het berekenen van de omvang van de voorziening moeten we een voorgeschreven rente hanteren. Deze rente werd in achterliggende jaren steeds lager (2019: 0,49%), waardoor de omvang van de voorziening steeds verder omhoog moest. Wij onderzoeken of bijgestuurd kan worden.

Verlaging interne rekenrente

We zijn verplicht onze interne rekenrente te verlagen. Daarmee wordt het verschil tussen wat wij aan rente doorbelasten aan de programma's en wat wij werkelijk betalen kleiner. Ons rentevoordeel wordt dus kleiner. In onze begroting zijn rentevoordelen geraamd, gebaseerd op het oude percentage. Door een nieuw lager percentage zijn die voordelen niet meer te behalen. De rentevoordelen moeten ook naar beneden, een nadeel voor onze begroting.

Samenvattend is de verwachting dat de beschreven risico's mogelijk een extra bedrag vragen van € 1,0 tot € 2,0 miljoen.

2.4 Investeringsfonds

Het Investeringsfonds is in 2015 ingesteld om een impuls te geven aan de prioriteiten uit de Visie Ede 2025 'Ede kiest voor Food' en het Bestuursakkoord 2018-2020 'Ruimte voor Ede'. Het fonds heeft ons de afgelopen jaren in staat gesteld om te investeren in speerpunten als food, buitengebied, KennisAs/Agrifood 2030, levendig centrum, klimaatbeleid, biodiversiteit en duurzaamheid. Ook is uit het fonds geput voor strategische projecten als Regio Deal, WFC en Verkabeling hoogspanningslijnen. Het Investeringsfonds loopt per 31 december 2021 af. Voor 2020 was ruim € 6 miljoen aan bestedingen begroot, voor 2021 voor ongeveer € 4 miljoen.

Zoals eerder al is aangegeven staan we richting programmabegroting, nog los van de effecten corona, voor de opgave om te komen tot een sluitend meerjarenperspectief. Het is logisch om nu al naar het investeringsfonds te kijken, zeker als een extra inspanning nodig is om de ambities van het bestuursakkoord te realiseren. Afweging hierover vindt echter pas plaats bij de programmabegroting, als het begrotingsjaar 2020 al grotendeels voorbij is.

Daarom wordt voorgesteld om voor 2020 te besluiten tot een generieke korting van 10%. Deze generieke korting kan niet toegepast worden op de bijdrage Regio Deal (inclusief WFC Experience) en de verkabeling hoogspanningslijnen in verband met onderliggende raadsbesluiten en/of externe afspraken.

Deze generieke korting levert voor 2020 ongeveer € 0,5 miljoen op, die vooralsnog wordt gereserveerd en bij de programmabegroting ingezet kan worden voor het dekken van knelpunten en wensen.

In 2019 is op een aantal onderwerpen vertraging opgetreden. Voorgesteld wordt om deze middelen beschikbaar te stellen in 2020. Het betreft:

- Regio Deal Foodvalley: € 289.000
Dit budget maakt onderdeel uit van de vorig jaar gereserveerde en toegezegde Edese bijdrage van € 1 miljoen aan de Regio Deal. Alle acht regiogemeenten dragen financieel bij aan de deal.
- Behoud, herstel en ontwikkeling biodiversiteit: € 160.000
Middelen zijn benodigd voor de bekalking van de bossen. Deze werkzaamheden zijn uitgesteld en vinden nu in 2020 plaats.
- Naar een klimaatrobuust Ede: € 76.000
In 2020 wordt het (uitvoerings)programma voor klimaatadaptatie opgesteld en gestart.
- Verkabeling hoogspanningslijnen: € 31.000
Dit budget is voor de kosten van het project, waarbij een risico is op overschrijding. Hierover wordt meer bekend als het definitief ontwerp gereed is, vermoedelijk deze zomer.

2.5 Algemene uitkering

In de financiële verhouding met het Rijk was 2020 al aangekondigd als een memorabel jaar. Na meer dan 20 jaar wordt de wijze waarop de middelen uit het gemeentefonds worden verdeeld ingrijpend herzien. In 1997 was de laatste grote herziening met de vaststelling van de nieuwe Financiële Verhoudingswet. Sindsdien is veel veranderd, met de decentralisatie van taken in het sociaal domein als meest in het oog springend.

Een belangrijk onderdeel van de herziening van de financiële verhoudingen is de herijking van het gemeentefonds. De jaarlijkse bijdrage aan gemeenten via dit fonds bedraagt zo'n € 30 miljard en wordt vanaf 2022 anders verdeeld, transparanter, eenvoudiger en objectiever.

Het onderzoek ter voorbereiding van de herijking bestaat uit twee delen: de verdeelmodellen in het sociaal domein en de overige onderdelen van het gemeentefonds.

Verdeelmodellen sociaal domein

Een deel van het gemeentefonds is bestemd voor de taken van gemeenten in het sociaal domein. Dit geld moet beter verdeeld worden. Sommige gemeenten krijgen nu minder geld dan ze nodig hebben. Via de verdeelmodellen in het sociaal domein in het gemeentefonds is zo'n € 16 miljard beschikbaar. De herijking richt zich op een herverdeling, niet op de omvang van de middelen. Hierdoor zal de herijking voor sommige gemeenten positief uitpakken, terwijl andere gemeenten minder middelen krijgen toebedeeld.

Verdeelmodel overige onderdelen gemeentefonds

Ook de verdeling van de overige onderdelen van het gemeentefonds wordt bekeken. Dit komt onder meer doordat gemeenten onderling steeds meer verschillen in inkomsten, investeringen, samenwerking e.d.

In eerste opzet zouden de uitkomsten bekend worden gemaakt in de Meicirculaire 2020. Een verdere verdieping van het onderzoek blijkt nodig. Alles is nu gericht op publicatie in de Decembercirculaire 2020. Over de effecten voor Ede is nog niets te zeggen.

Bevriezing accres

Met de coronacrisis doet zich een tweede memorabel feit voor. We moeten terug naar de bankencrisis in 2008 voor een dergelijk ingrijpende gebeurtenis in de financiële verhouding. Toen moest de rijksoverheid vergaande maatregelen treffen om de situatie op de financiële markten het hoofd te kunnen bieden. De toen optredende omvangrijke mutaties in zowel rijksuitgaven als -inkomsten zouden via de trap-op-trap-af systematiek tot ongewenste en onbedoelde gevolgen leiden voor het gemeentefonds. Vervolgens zijn afspraken gemaakt om de groei (= het accres) van het gemeentefonds voor een aantal jaren te bevriezen.

Nu, ruim 10 jaar later, doet zich een vergelijkbare situatie voor met bijna onvoorstelbare mutaties in zowel uitgaven als inkomsten. In overleg met het Rijk is besloten tot een bevriezing van het accres voor de jaren 2020 en 2021.

Wat betekent het dat het accres wordt bevroren?

De ontwikkeling van de omvang van het gemeentefonds van jaar op jaar wordt bepaald door de normering gemeentefonds. Deze normering berust op een bestuurlijke afspraak tussen het kabinet enerzijds en de VNG en het IPO anderzijds. Hiervoor geldt vanaf 1995 de zogenaamde trap-op-trap-af systematiek. De ontwikkeling van het fonds is gekoppeld aan de rijksuitgaven. Geeft het Rijk meer uit, dan groeit het gemeentefonds evenredig mee, maar ook andersom als gemeenten delen we ook in de daling van de rijksuitgaven. In deze systematiek is geen sprake van een beleidsmatige koppeling, maar vooral van een financieel technische. Met deze koppeling krijgen gemeenten met de algemene uitkering dezelfde correctie voor prijsstijgingen als geldt voor de rijksuitgaven.

Onderdeel van de afspraken rond de normering is dat bij opmerkelijke uitkomsten kan worden ingegrepen. Dit doet zich nu voor.

Met het bevriezen van het accres wordt het accres vastgeklemd op een bepaalde stand. Dit is te vergelijken met bijvoorbeeld het vastzetten van het tarief voor gas en licht: een daling of stijging van de tarieven is niet meer van invloed op het maandelijks te betalen bedrag.

Met het Rijk is afgesproken om het accres voor twee jaren te bevriezen, te weten 2020 en 2021. Bewust is gekozen voor deze periode aangezien dit nog valt binnen de huidige kabinetsperiode. Met een volgend kabinet kunnen vervolgens weer nieuwe afspraken gemaakt worden.

In het bevroren accres is rekening gehouden met de door het Centraal Planbureau in maart opgestelde ramingen voor prijsontwikkeling. Zoals gezegd kan de daadwerkelijke ontwikkeling hiervan afwijken. Een aandachtspunt is de wijze waarop het accres na de bevriezing weer wordt gestart/berekend. Bij de vorige bevriezing waren hier geen afspraken over en leidde dit tot een onverwachte tegenvaller. Nu wordt hier wel enigszins rekening mee gehouden: in samenspraak met Rijk, gemeenten en provincies worden diverse varianten voor de ontwikkeling van het accres ingaande 2022 uitgewerkt.

Tevens zijn afspraken gemaakt om alle corona gerelateerde rijksuitgaven en -inkomsten ook na 2021 buiten de normering te houden. Dit is van belang omdat dit zonder deze afspraak leidt tot een lager accres. Het Rijk verleent nu namelijk veel leningen aan allerlei bedrijven om deze periode te overleven; die leningen ontvangt het Rijk de komende jaren terug, en tellen dan mee als niet-belastinginkomsten. Niet-belastinginkomsten maken deel uit van de trap-op-trap-af systematiek. Ter vergelijking: ook de bankencrisis gerelateerde rijksinkomsten tellen niet mee voor het accres.

De meicirculaire was bij het opstellen van de barometer nog niet doorgerekend. Om die reden leggen wij u voorafgaand aan de raadsbehandeling een memo voor met de effecten meicirculaire. Mochten de uitkomsten aanleiding zijn om de bandbreedte van de bezuinigingen aan te passen, dan nemen we dit eveneens op in de memo.

3. Gevolgen coronacrisis

3.1 Nog geen brand meester

In de programmarekening gebruikten we een metafoor om de gevolgen van het Covid-19 virus op de financiële huishouding te beschrijven. Op 27 maart schreven we dat sprake was van een uitlaande brand die de brandweer onder controle probeert te krijgen. Dan is het niet reëel te verwachten dat iemand al in staat is om de brandschade te bepalen. Inmiddels, half mei, weten we dat we praten over twee brandhaarden met een verwoestende werking. De eerste haard betreft de gezondheids crisis die door de getroffen maatregelen beheersbaar is geworden. Alertheid blijft geboden, de brand kan zo weer oplaaen. De tweede haard betreft de economische crisis. Ondanks een eerste noodmaatregelenpakket kan het sein 'brand meester' niet afgegeven worden. Alle overheden en betrokken instanties werken samen om de brand onder controle te krijgen. Aan mogelijkheden voor compensatie van geleden schade wordt met man en macht gewerkt. We moeten er in berusten dat de snelheid en intensiteit waarmee het vuur zich beweegt ongekend groot zijn, van een categorie die we niet eerder hebben gezien.

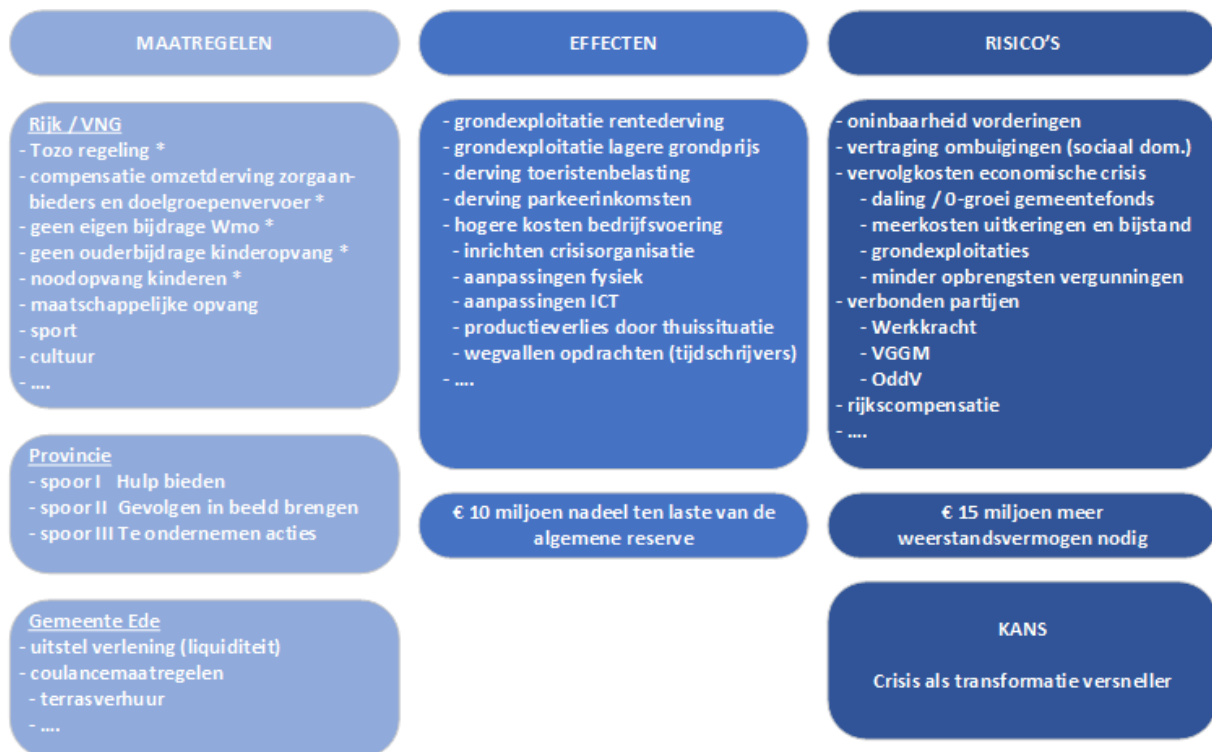
3.2 Onzekerheid is de enige zekerheid

In korte tijd is veel kennisdeling op gang gekomen tussen gemeenten, VNG en kennisinstellingen. Zo krijgen we in het heden inzicht waar de crisis onze begroting raakt. Lastig is het om alle effecten te vertalen naar euro's. Nog lastiger is het om vooruit te kijken. Hét spreadsheet dat de gevolgen van de crisis uitrekent bestaat niet. Informatie van nu is morgen verouderd. Onzekerheid is de enige zekerheid die we moeten accepteren en waarmee we moeten leren omgaan. Niemand weet hoe lang een vaccin op zich laat wachten, niemand weet hoe lang de recessie gaat duren en niemand weet hoe diep die is. Wel weten we dat de rekening voor tekorten die de rijksoverheid maakt ooit betaald moet worden.

3.3 Fasegewijs verloop

Meerdere fases tekenen zich af. De eerste gaat om het verlenen van acute noodhulp in de vorm van het overeind houden van liquiditeit van organisaties die in de problemen komen. Het einde van de geldigheidsduur van het noodmaatregelenpakket van het Rijk is in zicht: 1 juni. De volgende fase is die van overbrugging naar 1 september. Aan een tweede tranche van compensatiemaatregelen door de Rijksoverheid wordt nog gewerkt. Tegelijkertijd wordt nagedacht over de inrichting van de fase die daarna komt, die van herstel. De nood is zo hoog, dat nieuwe fases in uitvoering moeten worden genomen, zonder dat we als gemeenten precies weten hoe de eerste fase in zijn volle omvang tot uitvoering komt en afgerekend gaat worden. Dit stelt eisen aan de inrichting van onze besluitvorming en administratieve vastlegging.

3.4 De situatie in Ede in effecten, risico's en maatregelen



De linker kolom geeft de maatregelen weer die de verschillende bestuurslagen hebben samengesteld of nog aan het samenstellen zijn (*) waarmee de gevolgen gedempt worden. Ede voert de eerste vijf maatregelen uit die zijn gebaseerd op regelingen van het Rijk/VNG richtlijnen. In § 3.6 gaan we hier nader op in.

Onder effecten noemen we gebeurtenissen waarvan bekend is dat deze zich voor doen. De omvang is nog niet geheel in beeld. De risico's zijn 'zachter' en gaan meer over de gevolgschade van de crisis. De factor 'kans van optreden' speelt een belangrijke rol in de omvang van de risico's. Hoe langer een recessie aanhoudt, hoe groter de kans dat de risico's zich daadwerkelijk manifesteren en hoe groter de financiële consequenties. De onzekerheid is dus groot.

Om een eerste gevoel bij de financiële impact te krijgen, zijn in een 'fingerspitzen oefening' bovenstaande maatregelen, effecten en risico's geconfronteerd met de weerbaarheid van onze financiële positie. Stel dat het effect van de crisis optelt tot een nadelig resultaat van € 10 miljoen en het risicoprofiel stijgt met € 15 miljoen, dan benaderen we onze grens van € 10 miljoen bodemreserve in de algemene middelen en onze weerstandsratio van 0,8. Zie ook § 3.5.

Aan de andere kant biedt krapte aan middelen een kans om onze veerkracht te laten zien door op een aantal dossiers snel(ler) te transformeren.

Het is de verwachting dat de impact van de coronacrisis groot is. Gelijktijdig, we schrijven half mei, is het te vroeg om eindconclusies te verbinden aan de bedragen. De lengte en zwaarte van de economische crisis en de flexibiliteit van de samenleving zijn niet voorspelbaar. In een iteratief proces verandert de inhoud van de blokken die in het plaatje zijn weergegeven. De overheden worden gevoed vanuit hun omgeving en spelen daar met hun maatregelen zo goed als mogelijk op in, waardoor er steeds meer maatregelen bij komen. Vanuit geschetst denkraam monitoren en verfijnen we continu de financiële gevolgen voor onze begroting. Een update van het overzicht komt bij de programmabegroting. We stellen voor om voor de monitoring (tijdelijk) een paragraaf in onze planning & controldocumenten op te nemen.

3.5 Robuustheid weerstandsvermogen

Het ligt voor de hand om ons af te vragen in hoeverre Ede een klap op kan vangen. Hiervoor kijken we in eerste instantie naar de weerbaarheid van onze begroting in de vorm van de algemene reserve.

Programmarekening 2019	
Algemene reserve	19 (norm > € 10 miljoen)
Ratio weerstandsvermogen	1,5 (norm ratio > 0,8)
Bedrijfsreserve grondbedrijf	0 (resultaten 2018 en 2019 naar algemene reserve)

Om de berekeningen 'na corona' uit te kunnen voeren op basis van de in de vorige paragraaf uiteengezette situatie hebben we rekening gehouden met een aantal mutaties als weergegeven in onderstaande tabel.

Uitgangspunten doorrekening robuustheid	x € 1 miljoen
<i>Relevante wijzigingen voor algemene reserve na Programmarekening 2019</i>	
Inzet algemene reserve meerjarig, zie programmabegroting	-4
In financiële barometer zijn middelen jeugd doorgetrokken in 2022 t/m 2024	5
<i>Doorrekening effecten en risico's corona</i>	
Effecten afwikkelen ten laste van resultaat = onttrekking aan algemene reserve	-10
Risico's vragen om verhoging van benodigde weerstandscapaciteit	15

De tabel hieronder laat zien dat we een klap als geschetst in de begrotingsperiode net op zouden kunnen vangen binnen onze bestaande kaders. Als we in echt slecht weer terecht komen hebben we dus al onze ruimte in de buffer nodig en naderen we de grenzen van onze afspraken.

Doorgerekende robuustheid weerstandsvermogen	
Algemene reserve	10 (norm > € 10 miljoen)
Ratio weerstandsvermogen	0,8 (norm ratio > 0,8)

Voor de ratio weerstandsvermogen tellen ook de overige algemene reserves en de bedrijfsvoeringsreserves mee als buffercapaciteit. In de berekening zijn deze gelijk gehouden aan de omvang van deze reserves ten tijde van de Programmarekening 2019.

3.6 Met Rijk en Provincie werken aan beperking van schade en herstel

Gemeenten zijn via de VNG continu in het gesprek met het Rijk. De basisafpraak tussen VNG en kabinet luidt dat gemeenten geen financiële achteruitgang ondervinden door de coronacrisis. In de gesprekken gaat het zowel om extra kosten als om gederfde inkomsten. Compensatie vindt plaats op basis van reële kosten. Het Rijk werkt aan een eerste tranche voor tegemoetkoming aan gemeenten. Inzet van de planning is bespreking in het bestuurlijk overleg van 26 mei en dan verwerking in de meicirculaire.

De overleggen met het Rijk over de geldelijke compensatie hebben voor behoorlijk wat beleidsvelden tot een regeling of een toezegging geleid. Voor de cultuursector lopen deze gesprekken nog. De risico's op de grondexploitaties zijn wel gesignaleerd als knelpunt voor de korte en middellange termijn, tot afspraken is het niet gekomen.

Gedeputeerde Staten van provincie Gelderland hebben de Provinciale Staten geïnformeerd over de provinciale Covid-19 aanpak. Langs drie sporen bieden zij de helpende hand: Hulp bieden, gevolgen in beeld brengen en te ondernemen acties.

Voor het eerste spoor is € 10 miljoen uitgetrokken waarvan we als gemeente ruim € 0,3 miljoen aan subsidie hebben ontvangen. De regeling is bedoeld voor acute hulp op de korte termijn en faciliteert het inhuren van personeel voor het uitvoeren van vitale functies, noodopvang voor kwetsbare groepen, gemeentelijke projecten op het gebied van sociale cohesie en door de gemeente te verlenen noodhulp aan gemeenschapsvoorzieningen en aan culturele instellingen, sportverenigingen en instellingen op het gebied van recreatie en toerisme.

Aan sporen II en III heeft de provincie € 50 miljoen gekoppeld. Bij de perspectiefnota 2021 van de Provincie (juni 2020) wordt teruggekomen op de omvang van het pakket en de dekking die gevonden moet worden in prioritering van de coalitieakkoord middelen. Hierbij zal een koppeling naar de cultuursector gelegd worden. Wij brengen op dit moment de opties in beeld om te zien op welke onderdelen wij als gemeente een beroep kunnen doen op deze regeling.

Daarmee hebben we op voorhand geen garantie dat de hoogste nood gelenigd kan worden voor gedupeerden. En hoe groot schatten we de kans in dat Ede alle gemaakte kosten of gederfde inkomsten vergoed krijgt zoals de basisafpraak luidt? Al het bovengenoemde maakt het voor een gemeente complex om (aanvullend) beleid te formuleren en de financiële gevolgen van zulk beleid te overzien.

Rijk, provincies en gemeenten onderzoeken welke rol decentrale overheden gaan spelen in het op gang brengen van de economie. Een aspect dat hierbij specifiek aan de orde is, is bijvoorbeeld de mogelijkheid om investeringen naar voren te halen. Waar dit macro economisch in de basis wenselijk is, staat dit binnen Ede op gespannen voet met beperkingen in de wendbaarheid en weerbaarheid van onze begroting.

3.7 Overbruggingsfaciliteit

De maatregelen van de lockdown die de overheid oplegt aan de maatschappij zorgen voor een enorme druk bij de overheden om tegemoetkoming in geleden schade. Het voortbestaan van veel ondernemingen en organisaties staat op het spel. Met een ongekende snelheid hebben de overheden tal van regelingen in het leven geroepen. Ondanks de snelheid voorzien generieke regelingen niet in uitzonderingssituaties en/of komt deze hulp voor sommige groepen te laat.

Om hier adequaat en tijdig op in te kunnen spelen heeft het college behoefte aan enige regelruimte in de vorm van een overbruggingsfaciliteit. De gemeenteraad wordt voorgesteld een faciliteit van maximaal € 0,5 miljoen in te stellen. Dit is inclusief de financiële gevolgen verbonden aan ons besluit om de terrashuur tot 1 juni kwijt te schelden. Als dekking wordt de bijdrage van € 0,33 miljoen van de provincie voorgesteld, aangevuld met € 0,17 miljoen eigen middelen (onderuitputting kapitaallasten 2020).

De faciliteit heeft ten dele een revolverende werking. Zodra zicht is op vergoeding van de bestedingen ten laste van de faciliteit door bijvoorbeeld het Rijk, dan komt dit alsnog ten goede aan de faciliteit en zijn dit geen extra te besteden middelen. Zolang de voorgestelde inzet in lijn ligt met de rijks- of provinciale maatregelen, zijn hier in principe weinig risico's aan verbonden. Teruggevallen kan worden op de basisafpraak dat gemeenten door de crisis er financieel niet op achteruit mogen gaan. Daarnaast kan de faciliteit ook ingezet worden voor cofinanciering om bedragen vanuit het Rijk of de provincie Gelderland te matchen.

Over het verloop van de overbruggingsfaciliteit, inclusief de aanwending wordt verslag gedaan in de eerder voorgestelde nieuwe paragraaf 'Gevolgen coronacrisis'.

Voor de besteding van het fonds gaan we uit van het bestaande kaders voor maatwerk: 'Wij (de gemeente Ede) gaan uit van de eigen verantwoordelijkheid van alle betrokkenen binnen een corona gerelateerd vraagstuk. Wij vragen van betrokkenen voorliggende voorzieningen van het rijk, provincies en banken ten volle te benutten.

Wij kijken naar onze (aanvullende) rol voor het bieden van steun en andere oplossingen, leveren maatwerk en zijn coulant waar nodig.'

Voor een beroep op de overbruggingsfaciliteit hebben wij aandacht voor:

- in stand houden van basisvoorzieningen en cruciale infrastructuur;
- kwetsbare groepen en borging van zorg;
- een evenwichtig maatregelenpakket;
- onderscheid tussen korte en lange termijn impact;
- juridische kaders (bevoegdheden, staatssteunaspecten);
- financiële kaders (gezonde financiële huishouding);
- het uitgangspunt dat het thema ook in de herstelfase prioriteit heeft.

4. Noodzaak tot ombuigingen

Het college en de ambtelijke organisatie zijn gestart met het proces om te komen tot de Programmabegroting 2021-2024. Daarbij is een eerste inventarisatie gemaakt van de financiële knelpunten vanaf 2021 en aanvullende beleidswensen, onder andere naar aanleiding van de mid term review van het college op het Bestuursakkoord Ruimte voor Ede.

Een goede weging van deze knelpunten en beleidswensen moet de komende periode nog plaats vinden. Op dit moment gaan we ervan uit dat het waarschijnlijk gaat om een bedrag van tussen de € 4 en € 6 miljoen aan knelpunten en wensen, los van de eventuele meerjarige consequenties van de coronacrisis. Drie onderwerpen zijn op dit moment erg bepalend en onontkoombaar voor dit financiële beeld. Om optimale brandweezorg te kunnen garanderen en vanuit de verplichting van goed werkgeverschap, is het streven om per 1 januari 2021 over te gaan naar de 24/7 dienst. Het structurele bedrag ingaande op 1 januari 2021 bedraagt € 1,5 miljoen. Het openhouden van locatie Stadspoort zou jaarlijks ca. 1,5 tot 2 ton meerkosten met zich meebrengen. Door het instellen van een 24/7 dienst vanuit 1 centrale post is de uitruk voldoende geborgd en derhalve niet noodzakelijk om de brandweerkazerne Stadspoort open te houden.

Naast dit onderwerp doen zich nog voor een tekort op de jeugdhulp van € 1,3 miljoen in 2021 en knelpunten in de onderwijshuisvesting. In de programmabegroting komen we uiteraard terug bij alle knelpunten en beleidswensen.

In de begroting is op dit moment geen ruimte voor € 4 tot € 6 miljoen aan knelpunten en wensen. Daarom is het college begonnen met de voorbereidingen om te komen met een flink pakket aan ombuigingen in de Programmabegroting 2021-2024. Het besluit over deze maatregelen is uiteraard straks aan de gemeenteraad. Dit betekent een forse financiële opgave.

5. Bijlagen

Bijlage 1A - Overzicht mutaties 2020

Totaal beeld		bedragen x € 1.000
Omschrijving		2020
Vertrekpunt: saldo Programmabegroting 2020-2023		474 V

Knelpunten		bedragen x € 1.000
Omschrijving		2020
Veilig Thuis		130 N
Edese aanpak stikstof		150 N
Japanse duizendknoop		140 N
Leges reisdocumenten		318 N
Extra onderhoud rijksmonumentale molens		143 N
Totaal		881 N

Actualisatie		bedragen x € 1.000
Omschrijving		2020
Vrijval kapitaallasten		1.327 V
Vrijval kapitaallasten - inzet voor EPR, raad 9 april 2020		225 N
Onderwijsreserve		195 V
Erfgoed		186 V
Beschermd wonen - transformatie vastgoed		800 N
Beschermd wonen - onttrekking reserve BW		800 V
Thuisondersteuning		400 V
Schattingcorrectie pensioenontwikkeling ambtenaren		750 V
Heffing vennootschapsbelasting op inkomsten reclamebelasting		275 N
Totaal		2.358 V

Investeringsfonds		bedragen x € 1.000
Omschrijving		2020
Generieke korting Investeringsfonds		500 V
Regio Deal Foodvalley		289 N
Behoud, herstel en ontwikkeling biodiversiteit		160 N
Naar een klimaatrobuust Ede		76 N
Verkabeling hoogspanningslijnen		31 N
Totaal		56 N

Reservering financiële problematiek		bedragen x € 1.000
Omschrijving		2020
Reservering t.g.v. algemene reserve		2.451 N

Algemene reserve

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020
Stand 31-12-2019	17.147
Resultaatbestemming jaar t-1	2.745
Stand 01-01-2020 na resultaatbestemming	19.892
Perspectiefnota 2018-2021	1.101
Meerjarenbeleidsvisie 2019-2021	5.029
Programmabegroting 2019-2021	-7.949
Perspectiefnota 2020-2023	867
Programmabegroting 2020-2023	-167
Programmabegroting 2020-2023 - amendementen	-225
Reservering Financiële Barometer 2020	2.451
Overbruggingsfaciliteit	-169
Saldo per 31 december	20.830
2% norm	-10.000
Afwijking van bodem	10.830

Bijlage 1B - Overzicht programmaplannen

bedragen x € 1.000

Programma	Begroting 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024
01 Maatschappelijke voorzieningen				
Lasten	24.108 N	23.900 N	23.610 N	23.580 N
Baten	1.078 V	1.078 V	1.078 V	1.078 V
Saldo	23.030 N	22.822 N	22.532 N	22.502 N
Storting reserves	261 N	260 N	259 N	258 N
Onttrekking reserves	576 V	529 V	330 V	300 V
Saldo resultaat	22.715 N	22.553 N	22.461 N	22.460 N
02 Preventieve ondersteuning				
Lasten	28.088 N	27.376 N	27.354 N	27.354 N
Baten	4.372 V	4.372 V	4.372 V	4.372 V
Saldo	23.716 N	23.004 N	22.982 N	22.982 N
Storting reserves	745 N	745 N	745 N	745 N
Onttrekking reserves	734 V	566 V	566 V	566 V
Saldo resultaat	23.727 N	23.182 N	23.160 N	23.160 N
03 Individuele ondersteuning				
Lasten	132.899 N	129.467 N	129.220 N	129.220 N
Baten	27.890 V	27.837 V	27.827 V	27.827 V
Saldo	105.009 N	101.630 N	101.393 N	101.393 N
Storting reserves	900 N	959 N	959 N	959 N
Onttrekking reserves	2.812 V	1.260 V	1.260 V	1.260 V
Saldo resultaat	103.097 N	101.330 N	101.093 N	101.093 N
04 Economie en Mobiliteit				
Lasten	14.261 N	25.599 N	19.788 N	19.682 N
Baten	9.425 V	21.734 V	15.463 V	15.357 V
Saldo	4.837 N	3.865 N	4.325 N	4.325 N
Storting reserves	8 N	8 N	7 N	7 N
Onttrekking reserves	2.360 V	157 V	157 V	157 V
Saldo resultaat	2.485 N	3.715 N	4.175 N	4.175 N
05 Ruimtelijke ontwikkeling				
Lasten	73.271 N	95.170 N	61.674 N	40.204 N
Baten	62.905 V	83.727 V	44.824 V	29.788 V
Saldo	10.366 N	11.443 N	16.849 N	10.416 N
Storting reserves	10.474 N	39.628 N	12.561 N	4.986 N
Onttrekking reserves	10.663 V	41.632 V	19.942 V	6.313 V
Saldo resultaat	10.178 N	9.439 N	9.467 N	9.088 N
06 Veiligheid				
Lasten	11.565 N	11.475 N	11.355 N	11.355 N
Baten	389 V	389 V	389 V	389 V
Saldo	11.176 N	11.086 N	10.966 N	10.966 N
Storting reserves	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekking reserves	241 V	135 V	0 N	0 N

Saldo resultaat	10.935 N	10.951 N	10.966 N	10.966 N
07 Kwaliteit leefomgeving				
Lasten	32.726 N	32.814 N	33.326 N	33.305 N
Baten	14.337 V	14.397 V	14.648 V	14.765 V
Saldo	18.389 N	18.417 N	18.678 N	18.540 N
Storting reserves	1.961 N	2.056 N	1.921 N	1.913 N
Onttrekking reserves	1.307 V	861 V	588 V	462 V
Saldo resultaat	19.043 N	19.612 N	20.011 N	19.991 N
08 Bestuur en Organisatie				
Lasten	57.252 N	60.505 N	64.655 N	64.630 N
Baten	252.087 V	245.479 V	250.603 V	250.188 V
Saldo	194.836 V	184.974 V	185.947 V	185.558 V
Storting reserves	15.442 N	7.057 N	6.939 N	6.926 N
Onttrekking reserves	12.787 V	12.866 V	12.325 V	12.300 V
Saldo resultaat	192.180 V	190.782 V	191.333 V	190.932 V
Totaal				
Lasten	374.171 N	406.306 N	370.980 N	349.328 N
Baten	372.482 V	399.013 V	359.203 V	343.764 V
Saldo	1.689 N	7.293 N	11.777 N	5.564 N
Storting reserves	29.791 N	50.713 N	23.391 N	15.793 N
Onttrekking reserves	31.479 V	58.006 V	35.169 V	21.358 V
Saldo resultaat	0 N	0 N	0 N	0 N

Bijlage 1C - Overzicht actuele begroting 2020

bedragen x € 1.000

Programma	Begroting 2020	Actuele begroting 2020
01 Maatschappelijke voorzieningen		
Lasten	23.325 N	25.403 N
Baten	428 V	428 V
Saldo	22.897 N	24.975 N
Storting reserves	263 N	264 N
Onttrekking reserves	501 V	2.519 V
Saldo resultaat	22.660 N	22.720 N
02 Preventieve ondersteuning		
Lasten	27.522 N	29.101 N
Baten	3.307 V	4.679 V
Saldo	24.215 N	24.422 N
Storting reserves	594 N	528 N
Onttrekking reserves	440 V	1.306 V
Saldo resultaat	24.368 N	23.644 N
03 Individuele ondersteuning		
Lasten	133.857 N	138.246 N
Baten	27.632 V	29.830 V
Saldo	106.226 N	108.416 N
Storting reserves	1.792 N	1.320 N
Onttrekking reserves	1.327 V	1.022 V
Saldo resultaat	106.690 N	108.714 N
04 Economie en Mobiliteit		
Lasten	20.268 N	18.549 N
Baten	15.341 V	13.680 V
Saldo	4.927 N	4.869 N
Storting reserves	8 N	8 N
Onttrekking reserves	3.694 V	3.648 V
Saldo resultaat	1.242 N	1.229 N
05 Ruimtelijke ontwikkeling		
Lasten	66.482 N	69.704 N
Baten	56.558 V	55.678 V
Saldo	9.923 N	14.025 N
Storting reserves	14.082 N	18.667 N
Onttrekking reserves	13.000 V	21.766 V
Saldo resultaat	11.006 N	10.926 N
06 Veiligheid		
Lasten	12.861 N	13.033 N
Baten	1.588 V	1.588 V
Saldo	11.273 N	11.445 N
Storting reserves	0 N	0 N

Onttrekking reserves	313 V	348 V
Saldo resultaat	10.960 N	11.097 N
07 Kwaliteit leefomgeving		
Lasten	32.889 N	32.920 N
Baten	14.476 V	14.279 V
Saldo	18.413 N	18.641 N
Storting reserves	2.016 N	2.016 N
Onttrekking reserves	1.917 V	1.867 V
Saldo resultaat	18.512 N	18.790 N
08 Bestuur en Organisatie		
Lasten	54.156 N	59.183 N
Baten	248.788 V	249.740 V
Saldo	194.632 V	190.558 V
Storting reserves	18.885 N	15.713 N
Onttrekking reserves	19.692 V	22.275 V
Saldo resultaat	195.439 V	197.120 V
Totaal		
Lasten	371.361 N	386.138 N
Baten	368.119 V	369.902 V
Saldo	3.242 N	16.236 N
Storting reserves	37.640 N	38.516 N
Onttrekking reserves	40.882 V	54.752 V
Saldo resultaat	0 N	0 N

Wijzigingen tussen primitieve begroting en actuele begroting worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de verwerking van de mutaties Programmabegroting 2020-2023, MPG en de toedeling prijscompensatie. Daarnaast zijn de reserves geactualiseerd op basis van voortgang projecten zoals Spoorzone, Parklaan, MPG en Onderwijshuisvesting.

In het kort volgt hier per programma, waar van toepassing, een korte toelichting.

Programma 1

Raming onderhoudskosten onderwijshuisvesting te dekken uit reserve onderwijs huisvesting van € 1,8 miljoen. Het betreft een verschuiving in de tijd.

Programma 2

Eind 2019 is voorlopige beschikking onderwijsachterstandenbeleid ontvangen. Hierop is zowel de lasten als batenkant met € 887.000 aangepast.

Herstructurering sociale basis: meer lasten en hogere onttrekking reserve van € 600.000.

Een verschuiving naar programma 3 van Thuisondersteuning € 500.000.

Toevoeging middelen algemene uitkering voor Veilig Thuis.

Programma 3

Mutatie septembercirculaire algemene uitkering Beschermd Wonen € 1,3 miljoen.

Een verschuiving vanaf programma 2 van Thuisondersteuning € 500.000.

Actualisatie rijksbijdrage inkomensondersteuning € 400.000.

Actualisatie lasten en reserve Arbeidsmarktregio per saldo € 300.000.

Programma 4

De MPG lite 2019, onderdeel Werken, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2020-2023 is verwerkt, € 1,8 miljoen.

Programma 5

Jaarlijks wordt gekeken naar de verwachte inkomsten en uitgaven op de Spoorzone en de Parklaan. Begroting wordt budgettair neutraal via stortingen en onttrekkingen uit de reserves Spoorzone en Parklaan aangepast naar de verwachte werkelijkheid van dit jaar, lasten € 3,5 miljoen, stortingen € 4,8 miljoen en onttrekkingen € 8,3 miljoen.

De MPG lite 2019, onderdeel Wonen, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2020-2023 is budgettair neutraal verwerkt, lasten € 245.000, baten € 95.000, stortingen - € 280.000 en onttrekkingen - € 65.000.

Afval is een budgettair neutrale verwerking van lasten € 324.000, baten € 638.000 en onttrekking reserve - € 313.000.

Programma 8

Verwerking Regio Deal lasten € 4,5 miljoen en onttrekking reserve € 4,5 miljoen.

Mutatie bedrijfsvoeringsreserves: storting - € 2,5 miljoen en onttrekking - € 1,5 miljoen

Mutatie algemene uitkering programmabegroting baten € 1,7 miljoen

Financiering baten - € 0,5 miljoen.

Algemene reserve programmabegroting: onttrekking € 225.000.

Bijlage 2A - Overzicht reserves

bedragen x € 1

Progr	Type	I/S	Nr.	Naam reserve	Boekwaarde 01-01-2020	Resultaat- bestemming	Boekwaarde 01-01 na resultaat- bestemming	Rente	Bij	Af	Afschrijvings- bijdrage	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
1	OBR	I	R430	Onderwijs - Huisvesting	1.781.143	0	1.781.143	0	0	-1.781.143	0	0	0	0	0	0
1	OBR	I	R440	Cultuur	405.218	0	405.218	0	56.887	-153.000	0	309.105	252.992	221.879	160.766	129.653
1	OBR	I	R441	Kunst en Cultuur - Ontwikkelf.	235.564	0	235.564	7.067	3.205	-110.000	0	135.836	133.116	130.314	127.428	124.456
1	OBR	I	R442	Kunstaankopen	406.368	0	406.368	0	50.000	-158.620	0	297.748	80.248	248	37.748	75.248
1	OBR	I	R443	Monumenten	207.245	0	207.245	0	120.000	-159.000	0	168.245	173.245	128.245	129.388	130.531
1	ERK	S	R647	Sporththal Ut Sporthuus	848.911	0	848.911	25.467	0	0	-47.387	826.991	804.414	781.159	757.207	732.536
1	ERK	S	R660	Museum Oud Lunteren	33.211	0	33.211	996	0	0	-1.629	32.578	31.926	31.255	30.564	29.852
1	ERK	S	R661	Kijk- en Luistermuseum	21.403	0	21.403	642	0	0	-2.013	20.032	18.620	17.166	15.668	14.125
2	OBR	I	R433	Onderwijs - Achterstandsbeleid	1.786.819	76.000	1.862.819	0	182.529	-60.901	0	1.984.447	2.166.976	2.349.505	2.532.034	2.714.563
3	OBR	I	R439	Legaat van Lagen	397.394	0	397.394	11.922	0	-11.922	0	397.394	397.394	397.394	397.394	397.394
3	OBR	I	R453	Inburgering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	OBR	I	R456	Arbeidsmarkt Regio Foodvalley	1.488.392	0	1.488.392	0	0	0	0	1.488.392	1.488.392	1.488.392	1.488.392	1.488.392
3	OBR	I	R460	Maatschappelijke opvang	2.495.703	0	2.495.703	0	160.000	-427.000	0	2.228.703	2.180.703	2.132.703	2.084.703	2.036.703
3	OBR	I	R461	Vrouwenopvang/geweld in afh.relaties	337.500	0	337.500	0	0	-241.200	0	96.300	109.700	123.100	136.500	149.900
3	OBR	S	R462	Opvang Beschermd Wonen	2.900.526	0	2.900.526	0	932.000	0	0	3.832.526	2.171.526	1.907.526	1.643.526	1.379.526
3	OBR	I	R463	Fonds Impuls Sociaal Domein	1.024.098	0	1.024.098	0	559.403	-1.203.098	0	380.403	0	0	0	0
4	OBR	I	R411	Parkeren	248.790	0	248.790	0	0	0	0	248.790	248.790	248.790	248.790	248.790
4	ERK	S	R681	Kapitaallasten Verkeer	230.186	0	230.186	6.906	0	0	-13.062	224.030	217.874	211.718	205.562	199.406
4	ERK	S	R682	Kapitaallasten Parkeren	129.996	0	129.996	3.900	0	0	-7.413	126.483	122.971	119.458	115.945	112.432
5	BR	S	R300	Afval	3.276.484	0	3.276.484	0	0	-1.053.308	0	2.223.176	1.392.513	495.416	356.885	218.354
5	OBR	I	R470	Spoorzone Ede	13.665.071	0	13.665.071	409.952	4.815.399	-9.405.304	0	9.485.118	10.044.672	10.621.012	2.732.239	7.883
5	OBR	I	R471	Parklaan	2.668.898	0	2.668.898	80.067	5.167.430	-7.916.394	0	1	851.016	25.531	26.284	224.890
5	OBR	I	R475	Landschapsfonds	58.258	0	58.258	0	115.000	-50.000	0	123.258	188.258	253.258	318.258	383.258
5	OBR	I	R477	Starters- en doorstromers	2.194.143	0	2.194.143	65.824	175.000	-235.000	0	2.199.967	2.210.966	2.222.295	2.233.964	2.250.983
5	OBR	I	R480	Bodemsanering	281.318	0	281.318	0	82.000	-178.000	0	185.318	206.318	227.318	248.318	274.318

5	ERK	S	R680	Structuurvisie Buitengebied	330.652	0	330.652	9.920	0	0	-8.027	332.545	301.054	269.619	238.184	206.743
5	ERK	S	R683	R&T route structuren	210.962	0	210.962	6.329	0	-4.500	0	212.791	199.675	186.615	173.163	159.758
5	BRG	I	R700	Grondbedrijf	0	0	0	1.747.750	-715.000	0	1.032.750	1.789.500	2.256.250	2.565.667	2.583.334	
6	OBR	I	R400	Overgangsrecht FLO	888.385	294.000	1.182.385	0	0	-313.109	0	869.276	628.408	493.343	493.343	493.343
7	OBR	I	R416	Begraven	571.682	0	571.682	0	0	-114.190	0	457.492	282.011	117.743	0	0
7	OBR	I	R417	Groot onderhoud openb. ruimte	2.502.670	0	2.502.670	0	0	-486.469	0	2.016.201	2.016.201	2.016.201	2.016.201	2.016.201
7	ERK	S	R605	Riolering buitengebied	6.773.871	0	6.773.871	203.216	0	0	-697.143	6.279.944	5.786.017	5.292.090	5.009.846	4.727.602
8	AR	I	R100	Algemene reserve	17.147.127	2.707.000	19.854.127	0	8.869.838	-10.214.000	0	18.509.965	20.010.106	17.709.995	15.225.884	12.741.773
8	OAR	S	R200	Algemene reserve - Begroting	6.620.841	0	6.620.841	198.625	0	-198.625	0	6.620.841	6.620.841	6.620.841	6.620.841	6.620.841
8	OAR	S	R201	Algemene reserve - Rente begroting	9.656.273	0	9.656.273	289.689	0	-289.689	0	9.656.273	9.656.273	9.656.273	9.656.273	9.656.273
8	OBR	I	R491	Lokale arbeidsvoorwaarden	156.705	0	156.705	0	102.000	-202.000	0	56.705	56.705	56.705	56.705	56.705
8	OBR	I	R492	BTW - Compensatiefonds	800.829	0	800.829	0	2.937.266	-2.367.241	0	1.370.854	1.900.879	2.540.904	3.060.929	3.580.954
8	OBR	I	R495	Overlopende verplichtingen	904.388	6.589.000	7.493.388	0	0	-5.156.000	0	2.337.388	2.337.388	2.337.388	2.337.388	2.337.388
8	OBR	I	R499	Investeringsfonds Impuls Ede	1.991.423	0	1.991.423	0	9.514.905	-6.417.000	0	5.089.328	4.283.856	1.635.403	662.422	662.422
8	PBR	I	R500	Bedrijfsmiddelen - Personeel	2.493.618	0	2.493.618	0	88.442	-1.297.477	0	1.284.583	1.243.480	1.331.922	1.420.364	1.508.806
8	PBR	I	R501	Bedrijfsmiddelen - Kapitaallasten	104.909	0	104.909	3.147	99.723	-84.182	0	123.597	222.528	278.819	287.576	295.747
8	PBR	I	R502	Bedrijfsmiddelen - Algemeen	4.370.973	0	4.370.973	131.129	102.157	-22.384	-184.600	4.397.275	4.413.917	4.431.058	4.448.714	4.466.899
8	PBR	I	R503	Bedrijfsmiddelen - Huisvesting	2.928.564	0	2.928.564	87.857	446.722	-174.004	-641.895	2.647.244	2.423.309	2.260.971	2.274.943	2.289.334
8	PBR	I	R504	Bedrijfsmiddelen - Automatisering	2.895.646	0	2.895.646	0	1.960	-731.070	-4.408	2.162.128	1.628.530	924.300	650.043	375.786
8	ERK	I	R621	Egal.res.Kaplast gem.vastgoed	13.734.321	0	13.734.321	412.032	0	0	-957.034	13.189.319	12.718.596	12.247.781	11.792.052	11.348.247
8	ERK	I	R622	Egal.res.Kaplast OHW	1.165.001	0	1.165.001	34.950	0	-34.950	0	1.165.001	1.165.001	1.100.001	1.100.001	1.100.001
8	ERK	S	R623	Reserve exploitatie vastgoed	732.287	0	732.287	0	196.632	0	-221.458	707.461	667.962	654.385	656.745	659.105
				Totaal	114.103.766	9.666.000	123.769.766	1.989.637	36.526.248	-51.965.780	-2.786.069	107.533.802	105.844.867	98.552.289	86.774.847	81.210.455

AR Algemene reserve
BR Bestemmingsreserve
BRG Bestemmingsreserve grondbedrijf
ERK Egalisatiereserve kapitaallasten
OAR Overige algemene reserve
OBR Overige bestemmingsreserve
PBR Personeels- en bedrijfsreserve

Bijlage 2B - Toelichting op in te stellen bestemmingsreserve Bomenfonds

Het instellen en opheffen van een reserve is de bevoegdheid van de raad. Conform de Nota Reserves en Voorzieningen Gemeente Ede 2016 volgt onderstaand een toelichting op de in te stellen reserve.

- Soort reserve: het betreft een overige bestemmingsreserve (OBR).
- Doel reserve: Het gemeentelijk Bomenfonds biedt de mogelijkheid om budget te reserveren voor bomen die niet binnen projecten gecompenseerd kunnen worden. Dit budget wordt op een later moment ingezet voor de aanplant van bomen op een andere locatie.
- Motief reserve: in de APV (onderdeel houtopstanden) is bepaald dat indien herplant geen of onvoldoende compensatie biedt de aanvrager van een kapvergunning verplicht is een vergoeding te storten in het gemeentelijk bomenfonds (art. 4.11d lid 1b). Het college kan nadere regels stellen over het gemeentelijk bomenfonds (art. 4.11d lid 2). Deze regeling draagt eraan bij dat het groene kapitaal van de gemeente Ede behouden blijft en dat er niet verder wordt ingeboet op het areaal bomen.
 - Omvang van de reserve: de reserve kent bij aanvang een omvang van € 0.
 - Omvang en wijze van stortingen: de reserve wordt gevuld met financiële middelen van kapvergunningsplichtige bomen, die fysiek niet gecompenseerd kunnen worden door bomen op de locatie waar ze geveld zijn. De financiële compensatie vindt plaats op basis van de tabel 'Compensatierekentabel bomen Gemeente Ede' opgenomen in het Bomenfonds Ede 2020 (zaaknummer 138310).
- Omvang en wijze van onttrekkingen: Burgemeester en wethouders stellen elk jaar vóór 15 oktober een plantlijst vast, waarin wordt aangegeven wat het totaal aan ontvangen bedragen is en waar de gemeente voornemens is bomen te planten. De locatie van de aanplant van de bomen wordt bepaald volgens de prioriteringsvolgorde (art. 2 Bomenfonds Ede 2020) om het groene beeld van de gemeente Ede te blijven waarborgen. In artikel 4 van het Bomenfonds staat beschreven welke kosten behoren tot herplant. Het beschikbaar budget binnen de reserve is kaderstellend voor de onttrekkingen.
- Noodzakelijke rentetoevoeging: er wordt geen rente toegevoegd aan de reserve.
 - De reserve wordt vóór resultaatbestemming afgewikkeld. Gelijktijdig met het vaststellen van de plantlijst wordt jaarlijks aan het college inhoudelijk verantwoording afgelegd.
 - Start- en einddatum: de reserve wordt ingesteld per 1 juni 2020. De reserve kent geen einddatum. Dit is passend omdat de reserve doorlopend gevuld wordt vanuit projecten.
 - Budgethouder: Beleidsadviseur Groen.

Bijlage 2C - Overzicht voorzieningen

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Cat.	Progr.	1-1-2020			31-12-2020			31-12-2021			31-12-2022			31-12-2023			31-12-2024	
				Boekwaarde	Rente	Realisatie	Boekwaarde	Bij	Af	Boekwaarde	Bij	Af	Boekwaarde	Bij	Af	Boekwaarde	Bij	Af	Boekwaarde	Bij
V166	Voorziening liquidatie Permar	01	3	611.443	0	0	301.441	0	118.624	191.378	0	66.200	125.178	0	125.178	0	0	0	0	0
V101	Wethouderspens. en uitkeringen	01	8	6.125.045	0	0	6.125.045	0	0	6.125.045	0	0	6.125.045	0	0	6.125.045	0	0	0	6.125.045
V147	Onderhoud Gem.vastgoedportefeuille	02	8	3.785.527	0	1.192.768	2.791.692	2.186.603	1.192.768	2.067.750	1.311.621	1.192.768	1.125.884	1.378.505	1.192.768	1.408.813	1.162.460	1.192.768	793.124	1.562.104
V162	Rioolaanleg en -beheer	04	7	36.231.870	634.058	5.000.000	7.684.125	34.181.803	5.705.058	7.300.000	32.586.861	5.594.146	7.749.000	30.432.007	5.885.436	7.072.000	29.245.443	5.864.671	7.166.000	27.944.114
				46.753.886	634.058	6.192.768	10.777.258	42.803.454	6.897.826	9.486.374	40.214.905	6.786.914	8.941.084	38.060.735	7.078.204	8.605.991	36.532.948	7.057.439	7.959.124	35.631.264

Categorie 1 - Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Categorie 2 - Voorzieningen ter egalisering van kosten

Categorie 3 - Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Categorie 4 - Voorzieningen voor bijdragen aan vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven

Categorie 5 - Correctie op de balanspost debiteuren